

JUL 20 1976

V I E N Y B Ė

90th Anniversary Year—1886-1976—90-ieji Sukaktuviniai Metai

90 M. 10 N.

192 Highland Boulevard
Brooklyn, N. Y. 11207

1976 M. BIRŽELIO [JUNE] 25 D.

Telephone
APplegate 7-7257

30 CENTŲ

Mirė Andrius Lapė, vienas didžiausių Vienybės rėmėjų

Mirė Andrius Lapė, plačiai žinomas filantropas, visuomenininkas, jaunatvėje buvęs aktyvus saviveiklininkas, spaudos, meno ir visos lietuvių palaikyti veiklos rėmėjas. Ji visą savo ilgą gyvenimą buvo stiprus Vienybės rėmėjas ir bendradarbis. Buvo Susivienijimo Lietuvių Amerikoje narys, nuo 1923 m. dalyvaudavo Seimuose, buvo 333 Kuopos valdybos narys, ilgus metus jos finansų sekretorius, Long Island Lietuvių Klubu ir kitų organizacijų narys.

Andriaus Lapės mirtis sukrėtė Long Island ir Brooklyno lietuvių kolonijas, kuriose jis praleido beveik visą ilgą savo amžių dalyvaudamas pilname šių lietuvių kolonijų gyvenime.

Mirė savo puošniuose ant aukšto kalno namuose, gražiame Stony Brook miestelyje. Lapių meno kūrinių kolekcijų pilni namai. Iš jų plačių langų matyt didelė pakalnė, išvingiuoti žemyn laiptai į Long Island Sound — jūrų įlanką, kurios kitoj pusėj Connecticut. Mirė duk-

ros Nelytės globoje. Kaip tik tuo momentu, kai Andrius paskutinį kartą žvelgė į tą žavėtiną jūrą — staiga stipriai suspaudė Nelės ranką, giliai atsiduso . . . ir užmigo. Ranka atsileido. Dukrai Nelei beliko tik užmerkti akis. Jas užmerkė amžinai.

Tai įvyko 1976 m. birželio 19 d. 6:30 valandą vakare. Nelė Vienybę pašaukė už 15 minučių. Pranešė liūdną žinią ir prašė ją perduoti pažįstamiems. Vos praėjo pusantros valandos, kai pasibaigė dr. Jokūbo Stuko radijo programa, kuri šeštadieniais perdavinėjama nuo 4 iki 5 val. vakaro. Romo Kezio programa perdavinėjama sekmadienių rytais nuo 9 iki 10 valandos. Jo programa iš anksto įrašoma į juostelę ir dieną prieš išvežama į stotį. Šeštadienio vakare ir sekmadienio rytą radijo vedėjo nebuvo galima prisišaukti, o stotis pranešimo nepriėmė. Pranešimą apie Lapės mirtį jo prieteliams teko per-

Nukelta į 6 psl.

Susivienijimo 90 m. Sukaktuvinis Seimas

Liepos 5-8 Chicagoje vyksta Susivienijimo Lietuvių Amerikoje 59-asis Seimas. Tai jau 90 metų, kaip ir Vienybės, sulaukusios pačios didžiausios už Lietuvos ribų lietuvių patriotinės organizacijos didelis subuvimas. Jis vyksta vienam puošniausių Pick-Congress viešbučių Chicagos miesto centre. Darbotvarkėje turiny yra 18 darbotvarkės pagrindinių darbų. Darbų knygelė 80 puslapių atspausdinta Amerikos 200 m. sukaktuvinėmis spalvomis viršelis baltam popieriui raudonomis ir mėlynomis spalvomis.

Chicagiečiai taip pat atspausdino didelę sveikinimų ir pramogų knygelę. Apskritys, Kuopos ir atskiri nariai yra prisuntę, o Įstatų Komisija inėsimus bei sumanymus yra suskirsčiusi į 25 skyrius.

Ir SLA Pildomoji Taryba, SLA Centras ir Seimo rengėjai viską yra kruopščiai paruošę, kad delegatams ir svečiams pačiuose posėdžiuose būtų kuo lengviausia orientuotis ir reikalus greitai spręsti. Seime bus trumpų, kondensuotų, nors iškilmingų programos dalių: Amerikos Jungtinių Valstybių 200 sukakties paminėjimas, iškilmingas SLA 90 m. amžiaus atžymėjimas, pagerbimas veteranų. Pramogų, susipažinimo, pabendravimo pobūvių, atrodo, bus daugiau, negu buvo kituose Seimuose. Iš Seimo programų sąrašo matyt, kad kai kuriais popiečiais, kiekvieną vakarą bus po pramogą. O pramogų dar Susivienijimo ženkle bus ir Seimui pasibaigus. Tad, kurie delegatai norės Chicagoje pasilikti, pilnai galės ir Amerikos ir lietuviškose visose šventėse dalyvauti.

Delegatų iš Amerikos ir Kanados vietovių bus apie pusantro šimto.

Susivienijimas per 90 metų savo nariams išmokėjo virš dešimtį milijonų dolerių nariams ir jų šeimoms nelaimės valandoj. Susivienijimo turtas siekia apie 4 milijonus dolerių.

Jeigu visiems nariams vienu kartu šiandien apdraudas reikėtų išmokėti, tai Susivienijimas, kaip jis dabar yra pajėgus, galėtų kiekvienam nariui išmokėti pusantro karto tiek, už kiek jis yra apdraustas. Todėl ir apdraudas verta padidinti. Apsidrausti gali iki 70 metų amžiaus. Būti Susivienijimo nariu privalėtų būti kiekvienas lietuvis. Susivienijimas nėra vien apdraudos savišalpinė, bet ir fraternalinė, kultūrinė ir patriotinė organizacija, kurioje priklauso ir gali priklausyti visų pažiūrų bei įsitikinimų lietuviai ir įjėję lietuvių šeimą lietuvių draugai. Sukaktuviniais metais vertėtų kiekvienam lietuviui didžiausią lietuvių organizaciją dar sustiprinti.

Sveikiname 59-ąjį sukaktuvinį 90 m. Seimą ir linkime naudingų nutarimų ir patriotingų pramogų sėkmingumo. Rengėjams ir programų atlikėjams įstvermės. Su 90 metų sukaktimi Susivienijimą sveikinti dar maloniau, kad ir mes, Vienybė šiemet minime 90 metų sukaktį.

Jonas Valaitis

Šių metų balsavimuose perrinktoji SLA Pildomoji Taryba: iš k. į d. išd. Euphrozina Mikužiūtė, prez. Povilas P. Dargis, sekr. Genovaitė Meiliūnienė. Stovi — viceprez. Aleksandras J. Čaplikas, izdo globėjos Christine Austin ir Josephine Mileriūtė ir daktaras kvotėjas dr. Danielius Degėsys.

VIENYBĖ

THE OLDEST LITHUANIAN NEWSPAPER IN THE WORLD

was established in 1886 by Juozas J. Paukstys in Plymouth, Pa. Entered as Second Class Matter October 23, 1907, at the Post Office in Brooklyn, N. Y. **Vienybė** is published bi-weekly by Valerie Tysliava and Joseph N. Tysliava. Editor: Jonas Valaitis; Managing Editor Valerie Tysliava; Assistant Ann Waidava; Business Manager and Photo Editor Joseph N. Tysliava; Senior Editor Vytautas Sirvydas. Contributing Editors: Demie Jonaitis, Juozas Kreivenas, Edvardas Sulaitis, Vytautas Zalatorius.

Subscription rates: \$7.00 for one year. Advertising rates on application. All rights reserved. Editorial and Administrative Offices at 192 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Telephone: APplegate 7-7257.

mes

Vytautas Širvydas

Iš Vilniuje einančio literatūros žurnalo Pergalė patiriame, kad leidykla Vaga išleido 335 puslapių Vytauto Petkevičiaus "Yra šalis", kuri, pasak recenzento, esanti "knyga apie Lietuvą". Autorius, sako, gausiai operuoja duomenimis iš Lietuvos istorijos, pradedant proistoriniu akmens amžiumi, baltų atsikraustymu į Pabaltijį ir kalbos suformavimu, nueidamas į socialistinio realizmo malūnus apie klasių kovą buržuazinėje Lietuvoje, ir taip toliau. Tačiau, duoda ir sveiką lietuvių požiūrį savo tautos amžinam vargeliui.

Sako: "Lietuva iš tikro įdomi šalis. Įstrigusi tarp didžiulų tautų, kaip rusai, vokiečiai, lenkai, ir švedai, gyvendama karų kryžkelėse, per ilgus šimtmečius, ji neprarado savo kalbos ir papročių, ilgiausiai Europoje išbuvo stabmeldiška, išsaugojo savo girias ir žvėris, savo pasakas ir padavimus, savo dainas ir tautosaką. Kiek prasimanymų ir netiesos, kiek visokių keisčiausių dalykų apie Lietuvą yra prikaltę blogos valios žmonės ir jos priešai!"

☆ ☆ ☆

Tolygų išpūdį (tautinio išsilaikymo) ir Amerikos lietuviai padarė juos pažinusiame čekų kilmės sociologijos profesoriui J. S. Roucek Yale universitete. Apie juos žurnale *American Journal of Sociology* rašydamas 1936 m. sausyje, profesorius sakė: "American Lithuanians consider themselves superior to most other immigrant nationalities in this country, pointing out that they have not become submerged by the more powerful nations of Europe and that they have preserved, in spite of adversity, their language and traditions".

☆ ☆ ☆

Chicagos lietuviai minėjo dvi atmintinas sukaktis: Lietuvių operos 20-metį ir Amerikos Bicentennial. Minėjimams kliudė baurus oras ir dar blogesnis dienraščio Draugo redakcijoje "klimatas", tačiau, minėjimas, kurį ruošė 27 draugijos, pavyko. Atsilankė 3,000, ir išleistas atmintinas leidinys. Operos sukakčiai taip pat atsirado "piktų liežuvių", kurių veikimą pastebėjo iš Bostono atsilankęs poetas Stasys Santvaras, todėl, nežiūrint \$20,000 aukų, minėjimas paliko finansinių nuostolių. Statyti trys lietuvių kompozitorių kūriniai: Jeronimo Kačinsko "Juodas Laivas", Juliaus Gaidelio "Gintaro šaly" ir Vytauto Marijošiaus "Priesaika". Išleistas gražus atminčiai albumas, kuriame operų turinys atpasakotas lietuvių ir anglų kalbomis. Operos šventė buvo didelis Chicagos lietuvių suruoštas kultūrinis įvykis, o piktai liežuviai, be abejo, vėliau turės pasiaiškinti, ar dievaičiui Perkūnui, ar šventajam Petriui...

☆ ☆ ☆

Rugpiučio pradžioje Philadelphijoje yra proga pristatyti pasaulio dėmesiui Lietuvos laisvės troškimą ir jos dabartinę nepavydėtiną būklę. Ten ruošiamas antras Amerikos istorijoje katalikų Eucharistinis kongresas, kurio baigiamasis pamaldas, gali būti, atlaikys specialiai iš Romos atvykęs šv. Tėvas. Lietuvių dalyvavimą ruošia komitetas, kurio pirmininku yra kun. K. Pugevičius, o garbės prezidiumą sudaro vyskupai: V. Brizgys, A. Deksnys, P. Marcinkus ir K. Salatka. Planuojama sudaryti lietuvių grupę pradinėje eisenoje miesto gatvėmis, o rugp. 7 d. įvykdyti visą eilę lietuviškų pasirodymų. Katedroje bus mišios su muzika A. Mikulskio paruoštu giedojimu, kurį atliks Čiurlionio ansamblis. Bus lietuvių meno parodos ir to paties ansamblio koncertas. Ar visi šie renginiai padarys norimo tarptautinio ir vietinio išpūdžio — pažiūrėsime.

Lenkai, atrodo, sutrauks daugiausia dėmesio. Iš Lenkijos išskviečiamas Poznanės arkivyskupas Baranikas ir Tarnavo vyskupas Ablevičius. Vienas atnašaus mišias, kitas sakys pamokslą. Kažin kokia revoliucija įvyktų, jei, sakykime, kuris Lietuvos vyskupas paprašytų vizos į Eucharistinį kongresą parodyti pasauliui, kad yra Lietuvos Katalikų bažnyčios provincija ir kad lietuviai sudaro didžiausią katalikų grupę Sovietijoje, kurios konstitucija, sakoma, užtikrina tikėjimo laisvę? Ar komisarijai tuojau tokį vyskupą nušalintų iš darbo, kaip nušalino Jurašą ir kitus vizų paprašiusius? Kaip mūsų komiteto garbės prezidiumas ir pildomoji pajėga šitokį vyskupą sutiktų, atvykusį Lietuvos bažnyčiai atstovauti? O girdėti, kad tikrai iš Lietuvos atvyks į šį Kongresą apie penketas dvasininkų, tik įdomu, kokių titulu.

2

IŠ KAIRES IR IŠ DESINĖS

Girnakalis

DIALOGŲ ILGESYS

Lietuvoje, kaip ir visose kitose tarybinėse respublikose, pradėta akcija už rusų kalbą. Visų pirma mokyklose, o paskui jau įstaigose bei įmonėse rusų kalba turi būti antroji gimtoji kalba. Na, jau galima nujausti: toji "antroji gimtoji kalba" ateity kėsinsis būti pirmąja, o dar vėliau — vienintele gimtąja kalba... Įgyvendinus tarybinį tautinio patriotizmo supratimą, gausime vienalytę tarybų tautą su gimtąja rusų kalba.

Labai savotiškas tautinio klausimo tarybinis sprendimas. Pradžioje kad ir lietuviui patriotui tenka apsiprasti su kai kuriomis tarybinėmis naujovėmis: patylėk apie nacionalizmą ir pagirk internacionalizmą, nes darbo klasės išsilaisvinime nacionalizmas tėra nereikšmingas balastas, laimėjimas priklauso daugelio tautų darbo jėgų junginiui. Iš čia aiškėja, kad ir tavo tėvynė yra ne tiek nuo Klaipėdos ligi Zarasų, kiek nuo Klaipėdos ligi Vladivostoko. Suvienodėjus ekonominei bazei, išnyks kliūtys tautoms suartėti ir net susiliesti. Tautų susilieėjimas bus ne prievartotas aktas, o komunistinės visuomenės logiška ir natūrali atbaiga.

Kelias į šį sprendimą yra labai savotiškas. Esą, reikia tautinių kultūrų suklestėjimo. Šis suklestėjimas nuves tautas į tokį bendravimą, kuris ir duos suartėjimus bei susilieėjimus.

Jau šiuo metu Lietuvoje beveik 10% gyventojų dalyvauja meno sąviveikloj. Labai daug padaryta kai kuriuose lituanistikos baruose: etnografijoje, kultūros istorijoje, geografijoje, kalbotyroje ir t. t. Vyksta ligi šiol net neįsivaizduotas kultūrinis suklestėjimas. Jaūčiasi, kad ateis kažkokių susikirtimų laikai. Nes su kultūrinio suklestėjimo išaugo ne tiek daug internacionalistų, kiek naujose kartose išbujojo tautinis patriotizmas, meilė ir tarybinei ir netarybinei Lietuvai. Taip reikiąsi tendencija su kitomis tautomis kad ir bendrauti, bet ne susiliesti. Gi iš kitos pusės — kai kurių sričių lietuvių mokslo darbai jau seniai skelbiami tik rusų kalba, kartais lietuviškai primetant trumpas santraukas ir antrinius titulinus lapus. Tokios santraukos ir tituliniai lapai čia pat puikuoja ir anglų ar kita kokia Vakarų kalba. Ir nėra kas geresnio daryti: lietuviškas mokslas eina į pasaulį parengtas rusiškai, su rusišku drabužiu kelias į pasaulinę areną atviras, o su lietuvių kalba — beveik uždarytas. Vienoj aukštojoje Amerikos mokykloj (nėra reikalo vardinti) gavo Vilniaus universiteto rektorius Kubiliaus matematikos darbą rusiškai, o kitą — straipsnį žurnale lietuviškai. Rusiškuoju čia lengvai pasinaudojo, o lietuviškasis taip ir liko, nes tokį specialų straipsnį išversti nebuvo kam. Ir kol rusų kalba nesikėsina užimti gimtosios lietuvių kalbos vietos, tol jos mokėjimas ir naudojimas dažniausiai yra pageidaujamas.

Deja, akcija už rusų kalbos mokėjimą Tarybų Sąjungoj jungiama ne tiek su reikalu, kiek su diegimu jausmo apie Lenino kalbos grožį, su meile rusų kalbai, daugiopai vertingesnei už savąją gimtąją kalbą. Čia jau visai blogai!

Lietuvoje kokių konfliktų čia laukti nereikia: mokyklose nustatyta programa bus einama sąžiningai, į viešąjį gyvenimą rusų kalba jau įėjo ir dar plačiau įeis. Tuo tarpu rusų kalba gimtosios lietuviškosios neišstums. Ir senais ir ne taip senais laikais lietuvių tauta turėjo daug kur ieškoti sprendimų. Vis surasdavo. Bet tolimos laiko distancijos nėra aiškios. Lietuvoje, tenka girdėti, dėl tolimų distancijų daug galvų nedžiovinama: tolimose distancijose bus nauji žmonės, kurie ras ir sprendimus.

Išėivijoje, nors šis klausimas iškiolo beveik prieš metus, dar ramu. Vadinamieji veiksniai snaudžia palaimintą snūdūrį. Kad nors greičiau visiškai užmigyt! Prabilo "Akiračiai", A. Tautvydas (vienas labai vertingas kalbininkas). Ir nieko gero neišgalvojo: sako, reikia su komunistais... dialogo! Būtų maždaug taip. Išėiviai patriotai ir Vilniaus lietuviai komunistai pradėtų susitikinėti. Išėiviai tuos komunistus įtikintų, o įtikintieji paskui įtikintų Maskvą nerusinti Lietuvos!

Manding, "Akiračiai" ir A. Tautvydas taikosi į naivumo čempionus. Nes —

1. Ar jie turi supratimo apie komunistinę doktriną ir taktiką?

2. Kokia Vilniaus komunistų imonė ryžtusi eiti su pabėgėliais į diskusijas dėl komunistinių principų?

3. Patys "Akiračiai" prisipažįsta, kad "mūsų pusėje kliūtys dialogui yra visuomenės konservatyvumas ir drąsių, išmaningų, tolregių žmonių stoka". Kas tokiame dialoge galėtų atstovauti išėiviją ir kas išėivijoje su tokiais atstovais atsitiktų?

4. Ką darytume, jei Vilniaus komunistai išėivijai pradėtų patarinėti ne tiek rūpintis rusų kalba Lietuvoje, kiek kalbiniais nutautimais išėivijoje?

Iš viso, išėivijai reiktų laikrodį atsisukti bent kokį trisdešimt metų atgal ir pradėti nuo studijų apie išėivijos tautinius uždavinius, ir būtiną tų uždavinių visumą. Metai eina, vis skėstame konservatyvume be drąsos ir be tolregystės, dalijamės įsivaizduotus kaulus ir kandžiojamės tarpusavy. Su šitokom kvalifikacijom išėivija vargiai tinka Vilniaus komunistams į mokytojus.

Vilnius jau seniai laukia dialogo su išėiviais. Buvo ryšių su užsienio lietuviais komitetas, dabar tas komitetas persiorganizavo į "Tėviškės" draugiją. Leidžia išėiviams laikraštį ir kviečia išėivius bendradarbiauti. Priiminėja tėvynę lankančius, net rengia jaunimo grupinius priėmimus ir siekia išgelbėti išėiviją nuo nutautimo lituanistikos

Nukelta į 3 psl.

Vienybė, 1976 m. birželio 25 d.

STEBĖTOJO PASTABOS

Kai kurie nepriklausomoje Lietuvoje mokslus išėję teisininkai, Amerikoje atsidūrę, nesuseriorientuoja rasti šaltinių jiems parūpusiais teisės klausimais. Pavyzdžiui, rašlus bet bergždžias teisininkas P. Stravinskas aną dieną viešai paklausė, kas yra teisiniai dienraščio Draugo savininkai? Jei Stravinskas skaitytų Vienių, tai, be abejo, pastebėtų, kad (spalyje, kasmet) leidėjai paskelbia "Statement of Ownership, Management and Circulation", kurį skelbti visiems laikraščiams Amerikoje įsako įstatymas, išleistas 1970 m. rugpj. 12 d. Stravinskas, matyti, nei Draugo neskaito, jei tokio "Statement" su atsaku jam parūpusiu klausimu ten nepastebėjo. Tegu paseka spalio mėn. laidas.

Kai kurie lietuviai pasistato tinkamesnius paminklus negu kapinėse. Lietuvių Katalikų mokslo akademija išleido "Vyskupo Borisevičiaus gyvenimas ir darbai", kurią parašė kun. Andrius Baltinis, filosofas-žurnalistas, miręs 1975 m. rugs. 5 d., o išlaidas padengė kun. Antanas Vil-

GIRNAKALIS: IŠ KAIRĖS IR IŠ DEŠINĖS

[Atkelta iš 2 psl.]

kursais Vilniuje. Tik nėra jokia paslaptis, kad tiek Vilniui išsivijoje, tiek Vilniuje išsivijais didelio pasitikėjimo nėra. Karo stovis tebėra. Jei dialogus ir pradėti, tai tektų ne nuo rusų kalbos Lietuvoje, o nuo klausimų, kuriuose bendrų galimybių jau seniai yra. Iš Vilniaus ryšiai ir bendravimas apsiriboja asmeniniais ir kultūriniais kontaktais. Kitokių ryšių galimybės labai siauros. Galimas daktas, daugiau galimybių atsirastu, jei būtų vieni kitiems daugiau pasitikėjimo ir pagarbos.

Ligi šiol visoki ryšių ir bendravimo reikalai užsikirsavo politinėj srity. Tautinės Lietuvos šalininkai siekia nepriklausomos Lietuvos ir jokių kompromisus nesirengia eiti su tarybinės Lietuvos šalininkais, kurie geresnę Lietuvos ateitį mato maskvinėje šeimoje. Nei vienas šių politinių formų nenumato likviduoti, politiniai dialogai nei vienai pusei nėra galimi nei naudingi. Gaila, kad išsivijoje šiais klausimais sprendžiamus balsus turi kai tik tie, kurie čia iš viso neturėtų turėti balso, intelektualiniai vidutiniokai. "Akiračiai" pasigenda tolregių žmonių. Ir "Akiračiai" ir jų bendradarbis A. Tautvydas yra teisūs: išsivijoje pačiais svarbiausiais tautiniais klausimais sprendžiamas balsas turėtų priklausyti ne kam pripuolamam. Pagaliau jau ir tolregystės nereikia: lietuviai padarė nepaprastai daug, bet nesimokė ne tik iš savo senosios, bet ir iš naujausios istorijos.

Kol kas vietoj tolregystės einama blaškymosi ir skaldymosi keliu. Ar išsivija dabar prigyveno tokia forma, kad su jais Vilniaus komunistai turėtų eiti į politinius dialogus? Ar pas mus kai kas ne per prastai eina pareiškęs tėvynės atžvilgiu?

Vienybė, 1976 m. birželio 25 d.

kaitis, miręs 1975 m. birž. 23 d. Vyskupas valdė Telšių vyskupiją neramiais 1944-1946 metais. Mūsų Enciklopedija rašo: "Žymiai lietuvių visuomenės daliai 1944 metais pasitraukiant į Vakarus, vyskupas Borisevičius liko Lietuvoje ir buvo bolševikų nužudytas". Data nežinoma, (spėjama, 1946 m. sausio 3 ar 13 d. Vilniuje). Taip pat maža smulkmenų už ką ir kaip bolševikai vyskupą tampė ir nužudė.

Tarp tvano įvairių kalbų Vasario 16 minėjimuose žymėtina inž. Vlado Adamkaus Clevelande, kuri išskėlė, kad šiuo metu Amerikos lietuviai turi grumtis su nepalankia tarptautine politika ir su mūsų jaunimo nutautimu. Vienintelis ginklas "neišmatuojama dvasinė pajėga".

Adamkus yra čekagietis valdžios pareigūnas titulu "Assistant Administrator EPA Midwestern Region".

Chicago dabar yra BALFo centras ir veikia organizacijos Apskritis, kuriai priklauso 21 Kuopa. Metiniam suvažiavimui pranešta, kad pajamų per metus būta \$41,547.79, išlaidų \$39,071.96, kurių \$36,000 pasiūsta Centru. Išde turi \$1,475.83. Naujon valdybon išrinkta 14 asmenų.

Amerikiečiai estai ruošia Tautinę šventę Baltimorėje liepos 5-11, tomis pat dienomis, kuriomis Chicagoje vyks SLA 59-asis seimas. Baltimorėje bus estų suvažiavimas, Dainų šventė ir Tautinių šokių vakaras.

Lietuvių gyvenimas karo metu Vokietijos stovyklose atsiliėpimų turi dar ir šiandien. Paterson, N. J. mirė 80 metų sulaukęs Pranas Toleikis, kuris testamentu įsakė kūną nuvežti ir palaidoti greta žmonos Jadvygos, mirusios 1948 m. Mattlenberg stovykloje.

Solženicino gilų rusiškumą pavaizduoja apysaka "Rugpiūtis 1914", dėl kurios jis pasakoja: "Rytų Prūsija-tai kraštas, stebėtinai surištas su mano likimu. Jau 1937 metais, dar būdamas pirmametis studentas, pasirinkau parašyti apie 'Samsono nelaimę' Rytų Prūsijoje 1914 metais, ir 1945 metais asmeniškai aplankiau Tanenbergo (Žalgirio) mūsų vietas". Pirmąjį pasaulinį karą rusai pradėjo žygiu paimti Karaliaučiu, o, po to, ir Berlyną, bet buvo sulaikyti ties Tanenbergu-Žalgiriu, kurio karo laukai ankštai surišti ir su Lietuva. Mūsų pralaimėjęs rusų generolas Samsonas nusišovė.

Išsamią apysaką apie tas dienas parašė ir amerikietė Barbora Tuchman "The Guns of August", kuri buvo plačiau recenzuota mūsų Karyje.

Nežinia, ar jie lietuviai, ar ne, bet pavardės lietuviškos (Dineika), — Anita ir Peter Deyneka, Jr. yra autoriai knygos "Christians in the Shadow of the Kremlin", kurią David C. Cook, išleido Elgin, Ill. 96 puslapių ir pardavinėjama po \$1.50.

VAIZDAI IŠ CICERO LIETUVIŲ DIENOS, SURENGTOS AMERIKOS 200 METŲ SUKAKTIES PAMINĖJIMUI

GARBINGI SVEČIAI LIETUVIŲ MINĖJIME. Į Cicero Lietuvių Dieną, įvykusią birželio 20 d. atsilankė nemaža svečių. Jų tarpe buvo Henry J. Hyde iš 6-jo kongresinio distrikto. Nuotraukoje jis matomas 4-tas iš kairės, giedant Amerikos himną. Šalia jo renginio komiteto pirm. kun. Stankevičius, šv. Antano parap. klebonas.

Šoka Chigagos taut. šokių grupė "Grandis", kuriai vadovauja Irena Smieliauskienė.

E. Šulaičio nuotraukos

RADIJO INFORMACIJOS PAVERGTIESIEMS

Radio Liberty ir Radio Free Europe centrinės būstinės būsiančios perkeltos į Washingtoną. Tos radijo stotys turės platesnės laisvės ir galės naudoti ir tokią medžiagą, kurios neperdavinėja Amerikos Balsas. Tokias informacijas yra gavęs Bendras pabaltiečių komitetas.

PAVERGTUJŲ TAUTŲ SAVAITĖ

Liepos mėn. trečiąją savaitę vyriausybė skelbia Pavergtųjų tautų savaitę. Ji šiemet bus liepos 12-17 d. Bendras pabaltiečių komitetas Washingtone (komitete dirba du Amer. Liet. Tarybos žmonės) kreipėsi į JAV Prezidentą, kad vyriausybė išleistų pavergtiesiems palankesnę atsišaukimą. Chicagos meras Daley jau tai atliko geg. 4 d., ragindamas šio miesto gyventojus rodyti daugiau dėmesio pavergtoms tautoms.

PRIMENA PAVERGTAJŲ TAUTAS

Pavergtųjų tautų komitetas Chicagoje išleido du specialius ženklelius lipinti ant vokų, primenant pavergtas tautas. Viename jų išryškina etninis inasas į JAV atvykusiųjų imigrantų iš Lietuvos, Latvijos, Estijos, Ukrainos, Kubos ir kitų šalių gyvenimą. Antrame cituojamas kongreso priimtas nuostatas, kuriuo prezidentas įpareigojamas skelbti Pavergtųjų tautų savaitę, kol pavergtieji bus išlaisvinti. Abudu ženkleliai primena ir JAV 200 m. sukaktį. Ženklelius išleido The Captive Nations Committee, 4146 N. Elston Ave., Chicago, Ill. 60618.

AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBA

Daugelis mūsų jaunimo neturi supratimo apie ALTą, o kai kurie vyresnio amžiaus ima pasiduoti sovietų propagandai ir niekinti ALTą.

1940 m. birželio 15 d. Sovietų S-gos raudonajai armijai okupavus Lietuvą, JAV lietuviai ėmė organizuoti Lietuvos reikalų ginti. 1940. X.15 d. įvairių politinių srovių ir lietuvių patriotinių organizacijų atstovai lankėsi pas prezidentą Roosevelt, kurs pasakė, kad Lietuvos nepriklausomybė nesanti panaikinta, bet tik laikinai nuslopinta ir kad JAV dėsiančios visos pastangos atsteigti Lietuvai laisvę. Po audiencijos delegacijos nariai, tą pačią dieną susirinkę Lietuvos pasiuntinybės namuose, sudarė tarpsovinį komitetą Lietuvai gelbėti, kurs netrukus ir buvo pavadintas dabartiniu vardu ALTa.

Karo metu ALTa rūpinosi, kad JAV vyriausybė nepasiduotų sovietų spaudimui įjungti Lietuvą į Sovietų S-gą, o po karo, kad JAV taikos konferencijoje ir Jungtinėse Tautose atremtų Sovietų S-gos pastangas išgauti Lietuvos įjungimo tarptautinį pripažinimą.

ALTos veikėjai labai daug dirbo ir JAV prezidento žmona Eleonora vyko į Europą, kad lietuviai politiniai pabėgėliai nuo sovietų okupacijos nebūtų gražinti komunistams. Tuo tikslu ji lankė JAV, anglų ir prancūzų buvusius karo vadus ir DP stovyklas. Politinių pabėgėlių gražinimas buvo sulaukytas, o vėliau sudarytos sąlygos jų emigracijai į kitus kraštus.

Pabėgusiems nuo Lietuvos okupanto lietuviams šelpti ALTos iniciatyva buvo įkurta BALFas.

1953 m. ALTos rūpesčiu JAV kongrese atstovo Kersten komitetas tyrinėjo lietuvių trėmimus į Sibirą, kitokius Sovietų S-gos daromus lietuvių tautos naikinimus ir neteisėtą Lietuvos valdymą.

ALTa yra bendra Amerikos piliečių patriotinių lietuvių organizacijų junginys kovoti, kad būtų atstatyta Lietuvai laisvė. Taip pat ALTa siekia jungti visas JAV lietuvių demokratines jėgas kovai už pagrindines žmogaus asmens teises ir pasaulio pastangas, siekiant pastovios taikos, pagrįstos teisingumo, demokratijos ir laisvės pagrindais; dirbti, kad būtų įgyvendinta Atlanto Charta ir ypač sekti, kad ji būtų pritaikyta Lietuvai, atstatant jos nepriklausomybę istorinėse etnografinėse sienose; teikti moralinę ir medžiaginę pagalbą Lietuvos žmonėms jų kovoje dėl laisvės ir šelpti pabėgusius nuo priespaudos ir ištremtus jos piliečius; skleisti visuomenėje teisingą informaciją apie Lietuvą ir ginti ją nuo priešų prasiimanymų bei šmeižtų.

Aišku, Sovietų S-gai ALTos darbai nepatinka ir ji per savo agentus deda daug pastangų ir dolerių, kad ALTos veikimas būtų stabdomas ar net žlugdomas. Agentų darbo vaisiai vis ryškiau reiškiasi JAV lietuvių tarpe.

S. Paulauskas

ALTO PROTESTAS DĖL SIBIRO PARODOS

Mokslo ir pramonės muziejus Chicagoje, Washingtono įjungtas į kultūrinių mainų programą, birželio 16 d. atidarė parodą, kurioje vaizduojamas Sibiro turtingumas, pažanga ir kiti Tarybų S-goje laimėjimai.

Amerikos Lietuvių Taryba muziejaus prezidentui D. MacMaster pasiuntė protesto raštą. Jame primena, kad Sovietų Sąjunga parodai atidaryti parinko kaip tik tokią datą, kada sueina 35 m. sukaktis nuo didžiųjų deportacijų okupuotoje Lietuvoje pradžios, stengiantis nukreipti dėmesį nuo tų pabaltiečių skriaudų. Laiške primena, kad Sovietų Sąjunga iš Lietuvos išvežė daugiau 300,000 žmonių, o iš Baltijos valstybių išvežtųjų skaičius siekia milijoną. Jie buvo vežami gyvulinuose vagonuose, daug jų žuvo kelionėj, vergų darbo stovyklose, kasyklose, miškuose, kur ištremtieji buvo alkani ir be reikiamų drabužių verčiami dirbti.

ALTos rašte atkreipiamas dėmesys ir į tai, kad ši Maskvos paroda neatkleis, kiek ta Sibiro pažanga buvo paremta pabaltiečių ir kitų vergų stovyklų, kad Sibiras nusagstytas neatžymėtais tremtinių kapais. Amerikos Liet. Taryba protestuoja, kad JAV mokslinės institucijos taip bendradarbiauja.

DŽIAUGIANTIS LAIMĖJIMU LAISVINIMO FRONTE

Vienas didžiausių vėliausio laikotarpio lietuvių ir visų pabaltiečių laimėjimų buvo priėmimas rezoliucijų JAV Atstovų rūmuose ir JAV senate, įpareigojant JAV vyriausybę tvirtai laikytis tradicinės JAV politikos — nepripažinti Lietuvos, Latvijos ir Estijos inkorporavimo į Sovietų Sąjungą.

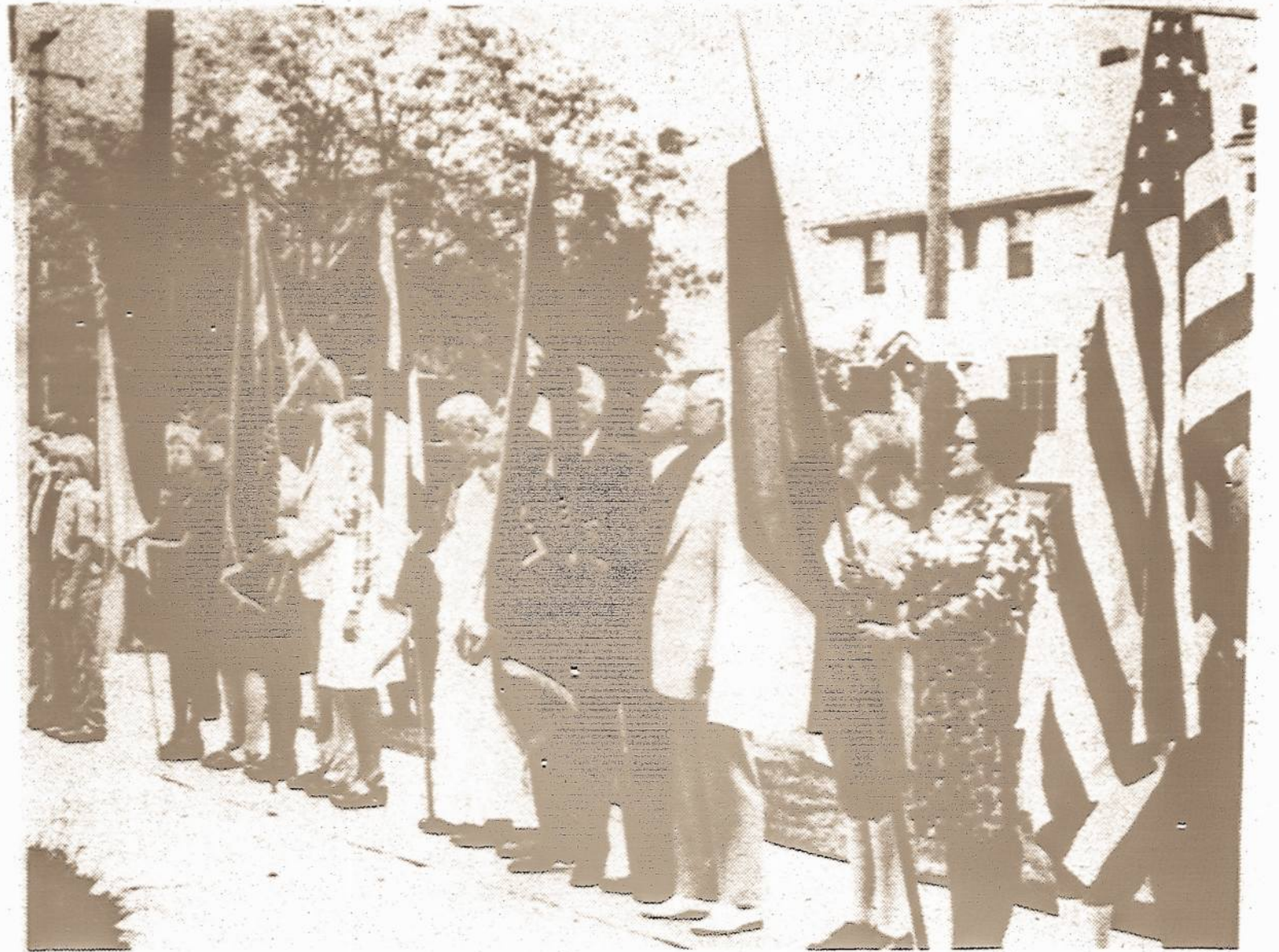
Priimdami šias rezoliucijas, taip JAV Senatas, taip ir Atstovų rūmai, pabrėžė, kad šių Baltijos valstybių okupacija yra neteisėta, kad Sovietų Sąjunga Helsinkio susitarimus aiškina vienašališkai, neva jais pripažįstamas dabartinis Baltijos valstybių statusas. Rezoliucijos tekstuose ir Senatas ir Atstovų rūmai priminė prezidento Ford 1975 m. liepos 25 d. paskelbtąjį pareiškimą, kad JAV nepripažįsta prievarta vykdyto Baltijos valstybių prijungimo prie Sovietų Sąjungos.

Šios JAV Senato ir Atstovų rūmų rezoliucijos, o taip pat ir faktai jas pamatuojant, svarbūs lietuvių tautos kovoje už laisvę.

Tos rezoliucijos užakcentavo, kad Helsinkio susitarimu laisvasis pasaulis neįteisino Sovietų Sąjungos okupacijos Lietuvoje. Tos rezoliucijos visam laikui įpareigoja JAV vyriausybę niekad nepripažinti Lietuvos, Latvijos ir Estijos įjungimo į Sovietų Sąjungą.

To didelio laimėjimo buvo pasiekta visų išėivijos lietuvių, visų pabaltiečių pastangomis. Amerikos Lietuvių Taryba, kitos organizacijos bei pavieniais laiškais, telegramomis, asmeniškai kreipėsi į kiekvieną Atstovų rūmų ir Senato narį.

Minint Birželio trėmimus Clevelande

Organizacijų vėliavos

Programą atliko Clevelando vyrų Ramovėnų choras, vad. J. Kazėno ir akom. G. Karsokienės.

Dalis publikos, birželio trėmimus minint Clevelande.

V. Bacevičiaus nuotraukos

BAISUSIS BIRŽELIS LIETUVOS ŽYDŲ AKIMIS

Vienintelis lietuviškas laikraštis, Toronto Tėviškės Žiburiai, minėdami praeities birželinis įvykius, rado reikalinga prisiminti Lietuvos žydų genocidą, prasidėjusį prieš 35 metus naciams okupavus kraštą. Šis katalikų savaitraštis, redaguojamas kun. Gaidos ir V. Kastyčio, persispausdina Lietuvos Žydų Sąjungos Izraelyje pirmininko Jacob

Oleiski pareiškimą, tilpusį anglų kalba jų leidiny "Gachelet". "There Was Once a Jewish Lithuania . . ."

Straipsnis baigiamas: "Lietuvoje neliko nė ženklo iš didžios, orios ir išmintingos žydų bendruomenės. Visi išmėtyti kapai susitelkė į vieną didelį kapą. Mūsų širdys kraujuoja dėl žiauriai nukankintų mūsų kankinių . . ."

Vienybė, 1976 m. birželio 25 d.

LIETUVIŠKOJE CHICAGOJE

AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBOS POSĖDIS

Amerikos Lietuvių Tarybos valdyba birželio 13 d. posėdžiavo Juliaus Pakalkos namuose, Beverly Shores, Ind. Posėdį pravedė ALToš pirm. dr. K. Bobelis. Pirmininkas smulkiau painformavo apie savo ir kitų ALToš vald. narių lankymąsi Washingtone, New Yorke ir Philadelphiaje.

Dr. K. Bobelis pasimatė su Sen. Percy ir kongresmanu Derwinski, kurie priminė, kad nuo rudens reikės susikoncentruoti, gauti daugiau pareiškimų iš kongreso narių, ryšium su Helsinkio nutarimų laužymu.

ALTa remia Algio Zaparecko kandidatūrą į kongresą.

Pasidžiaugta, kad Chicagoje Kaz. Brazdžionytė pradėjo naują lietuvišką radijo programą Lietuvos Aidai.

Nuspręsta specialiai kreiptis į republikonų ir demokratų platformos komitetus, prašant, kad būtų įvesti lietuviams svarbūs punktai.

ALToš išleistos knygelės Lithuania per šešetą mėnesių išplito 25,000 egzempliorių. Leidinio pritrūko. Nutarta išleisti antrą laidą, vėl 25,000 egz.

Al. Pakalniškis, jr. pranešė apie rūpestingas pastangas ALToš globoje sudaryti komisiją, kovai prieš nežmonišką Sovietų Sąjungos miltus už siuntinius į Lietuvą.

Posėdy dar dalyvavo dr. K. Sidlauskas, dr. VI. Simaitis, kun. A. Stašys, Eug. Smilgys, T. Kuzienė, E. Vilimaitė, I. Blinstrubienė. Po posėdžio vaišingai priėmė Pranė ir Julius Pakalkos.

Algirdas Žemaitis, Jungtinių Tautų maisto ir žemės ūkio organizacijos pareigūnas Romoje, buvo parskridęs Chicagon į motinos laidotuves. Kartu su juo gedi tėvas inž. V. Žemaitis ir brolis kun. Kęstutis Žemaitis Clevelande.

SUŽEISTAS LAKŪNAS PUTNA

Iš Chicagos pranešama, kad Jonas Putna, Ukmergėj gimęs komercinis lakūnas, buvo sunkiai sužeistas falangistų, vakariečių palaikomų libaniečių partizanų artilerijai susprogdinus lėktuvą. DP Jonas Putna su tėvais tam tikrą laiką gyveno šiaurinėje Chicagoje, o paskui išsikėlė į Los Angeles, kur baigė aviacijos mokyklą. 1970 m. jis dirbo TWA oro linijoj, bet krizės metu persikėlė į Pietų Arabiją. 1975 m. su žmona lankėsi Vilniuje, matėsi su giminaičiais Putnoms. Spėjama, kad jie visi yra giminės sovietų generolo, kuris buvo sušaudytas Stalino valymų metu.

SIŪLO JAV SENATUI IR TOLIAU NEPRIPAŽINTI LTSR

Illinois senatorius Charles Percy, republikonas, buvo įteikęs Senato Užsienių reikalų komitetui Rezoluciją Nr. 319, kuria JAV administracija ipareigojama ir toliau nepripažinti Pabaltijo tarybinių respublikų. Prieš 36 metus jos buvo sukurtos II Pas. karo metu, Tarybų Sąjungai ir nacių Vokietijai pasidalinus Centrinę Europą, vakariečiams ir amerikiečiams neutraliai stebint.

Amerikos spaudoje šis įvykis praėjo beveik nepastebėtas, JAV įstaigos tą "nepripažinimą" komentuoja savaip: kiek liečia praktišką santykių palaikymą, Pabaltijys yra TSRS dalis. Norėdami atvykti į Ameriką, lietuviai privalo turėti galiojančius TSRS užsienio pasus. Kiek liečia kultūrinius mainus, administracija griežtai atmeta bet kokius prašymus leisti Amerikon atvykti Vilniaus Simfoniniam orkestrui ar ansamblui "Lietuva".

Algis Rimas šiais metais baigė Illinois College of Veterinary Medicine, gaudamas veterinarijos gydytojo diplomą. Jis praktikuos Šiaurės Chicagoje.

Eugenijaus Bartkaus rezidencija Beverly Shores, Indiana. Suprojektuota arch. Erdvilo Masiulio vila buvo plačiai minima profesionaliniuose žurnaluose, kaip architektūros pritaikomumo aplinkai ir statybinio efektingumo pavyzdys.

BARTKUS, JURKUNAS & ASSOCIATES

Inžinierius Eugenijus A. Bartkus, drauge su inž. Jonu Jurkūnu, išvystė svarbią inžinerijos, statybų firmą Bartkus and Associates, Inc., įsikūrusią Chicagos miesto centre. Toj dirba apie 70 žmonių. Jų tarpe 20 lietuvių inžinierių ir braižytojų. Firma veikia jau 13 metų. Inž. E. Bartkus yra gimęs Zubiškiuose, Trakų apskr., gimnaziją ėjo Ukmergėje ir Šiauliuose. Inžineriją studijavo Kauno, Darmstadt universitetuose, Illinois Technologijos institute Chicagoje. Inž. Jurkūnas baigė statybos fakultetą Kaune. Jie dirba apdairiai, planingai, panaudodami naujausius mokslo laimėjimus. Jų atliktų darbų yra išleista stambi mimiografuota knyga su trumpais

aprašymais ir brėžiniais. Savo klientų tarpe jie turi netoli 100 įvairių bendrovių, kaip Abbott Laboratories, Allied Chemical bendr., General Electric, Goodyear Tire, Inland Steel, Texaco, U. S. Cypsum ir daug kitų. Jų klientų tarpe yra ir valdžios agentūros, kaip Navy Bureau of Ships, Veterans Administr. Hospital. Jų darbo sritis — išstudijavimas numatytų institucijų ekonominio tikslumo, preliminarinė inžinerija, planų kūrimas, statybų pravedimas, naujos institucijos paleidimas į darbą.

Great Lakes Carbon bendrovės fabrikas 7 mil. dol., International Minerals fabrikas 5 mil. dol. yra irgi jų pastatyti.

HAVEN REALTY

TRAVEL AGENCY • MUTUAL FUNDS • INSURANCE

Perkant ar parduodant namus, išnuomojant butus, igyjant apdraudus, federalinių ir valstybių [Income Tax] užpildymu, pirkimui piniginių perlaidų [Money Orders] ir įvairiausiais kitais reikalais, — kreipkitės į

JOSEPH ANDRUŠIS

87-09 Jamaica Ave., Woodhaven, NY 11421

Bilietai parduodami visomis susisiekimo priemonėmis į visas pasaulio vietas

Telef. VI 7-4477

Atdara kasdien nuo 9 v. r. iki 9 v. v.

Namų pirkimo, pardavimo, apdraudus ir visais reikalais kreipkitės į

John Orman Agency

REAL ESTATE & INSURANCE

PILDOMI MIESTO, VALSTYBĖS IR FEDERALINĖS VALDŽIOS MOKESČIŲ PAREIŠKIMAI.

Geriausias patarnavimas

110-04 JAMAICA AVE., RICHMOND HILL, N. Y.

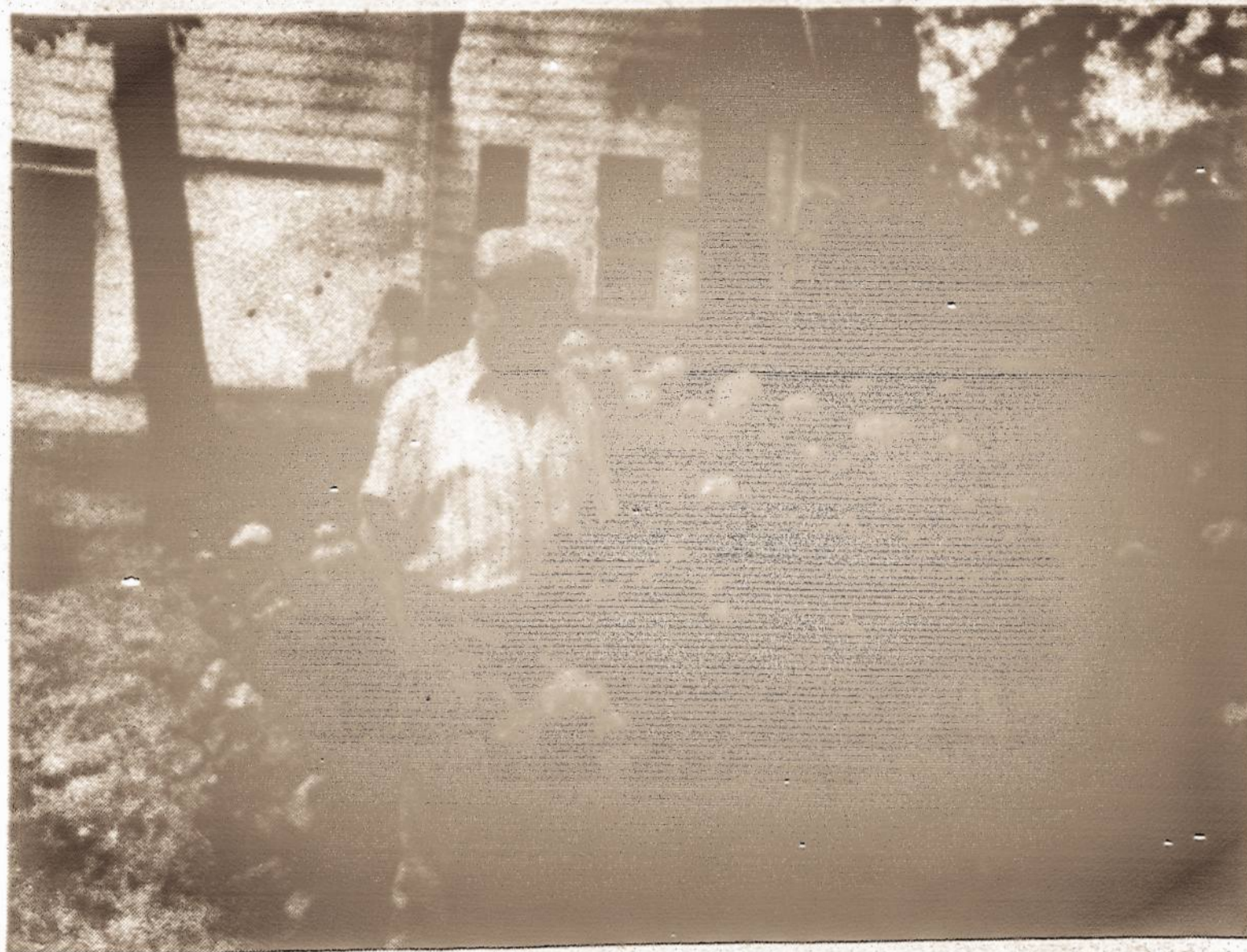
Telefonas: Virginia 6-1800

Dail. A. Petrikonis [kairėje], kuris birželio mėn. pabaigoje uždarė savo meno galeriją ir apleidžia Chicagą. Šalia matomas rašyt. Pov. Gaučys.

E. Šulaičio nuotr.

ANDRIUS LAPĖ

TAIP AŠ PRISIMINSIU SAVO MYLIMĄ TĖVELĮ

... Kitiems, kol dar jo nepažino, gal jis kartais atrodė per daug ramus ir rimtas. Bet, žiūrėk, ims ir pasirodys jo švelnus humoras, kuris niekad, niekad nebuvo taikomas kam nors užgauti.

Jis mylėjo gėles ir medžius, ir jūrą, kuri matėsi pro jo langą. Nors jis kartais atvažiuodavo į New Yorką pamatyti kokio nors spektak-

lio, visad nerimaudavo grįžti į savo "rojų"...

Kai jis susirgo, pastūmėme jo lovą prie pat didžiulio lango, pro kurį jis galėjo žiūrėti į savo mylimą jūrą ir medelius. Jis mirė tarp jų...

Aš labai labai jo pasigėsiu. Tik Jūsų didelė paguoda ir apsilankymas mane apramins... Nelė Lapė

Savo "rojuje" Stony Brook vasaros metu.

Prie savo rožių krūmelių su dukterėčia Loreta ir sūnėnu Ričardu.

Atkelta iš 1 psl.

duoti tik telefonais ir telegramomis, o jie žinią pranešė dar kitiems.

Laidotuvėse dalyvavo apie 50 artimųjų. Iš laidotuvių direktoriaus Davis koplyčios velionis buvo nuvežtas į krematoriumą. Koplyčioje ir krematoriume su velioniu atsiveikinimą pravedė Vienybės redaktorius Jonas Valaitis. Koplyčioje jis perskaitė velionio mėgiamą Jono Meko eilėraštį. Prie gedulo muzikos dar perduotos ir kelios lietuvių liaudies raudos-dainos, kuriomis skausmų suspaustas velionis būdavo nusiramindavo, o linksmėmis melodijomis atsigaudavo.

Duktė Nelė Lapė dalyviams nuoširdžiai padėkojo. Pabaigoj visi pakviesti atsigauti-papoilsiauti į Elks viešbutį, Port Jefferson, L. I. Bepietaujant pasikalbėjimuose dalyviai prisiminė velionio Andriaus Lapės ir prieš kelis metus mirusios Pranės Lapienės gyvenimą ir veiklą. Dalyvių tarpe buvo daug judviejų jaunatvės draugų. Ir čia Nelė Lapytė visiems už dalyvavimą asmeniškai padėkojo ir einantiems namo paspaudė dešinę.

Pranės ir Andriaus Lapių pelenus duktė Nelė dar šiais metais veš į Lietuvą amžinam poilsiui palaidoti Biržų apylinkėj, Pranės Lapienės gimtinėje.

Andrius Lapė gimė 1888, gruodžio 30, Migonių kaime, Trakų apskrity, Lietuvoje ir ten baigė pradžios mokyklą. Amerikoje baigė gimnaziją ir vakarinius inžinieriaus kursus.

Į Ameriką atvyko 1905 m. Pirmiausia apsigyveno New Yorke, vėliau išvyko į Cleveland, Ohio, kur buvo labai veiklus lietuvių tarpe — vaidintojų grupėje ir chore. Grįžęs į New Yorką, apsigyveno Stony Brook, Long Island, kur įsikūrė savo biznį — saldinių krautuve, kuri vėliau buvo išvystyta į restoraną. Pranę vedė 1934 m., ir su žmona 1946 m. įsigijo Stony Brook Lodge.

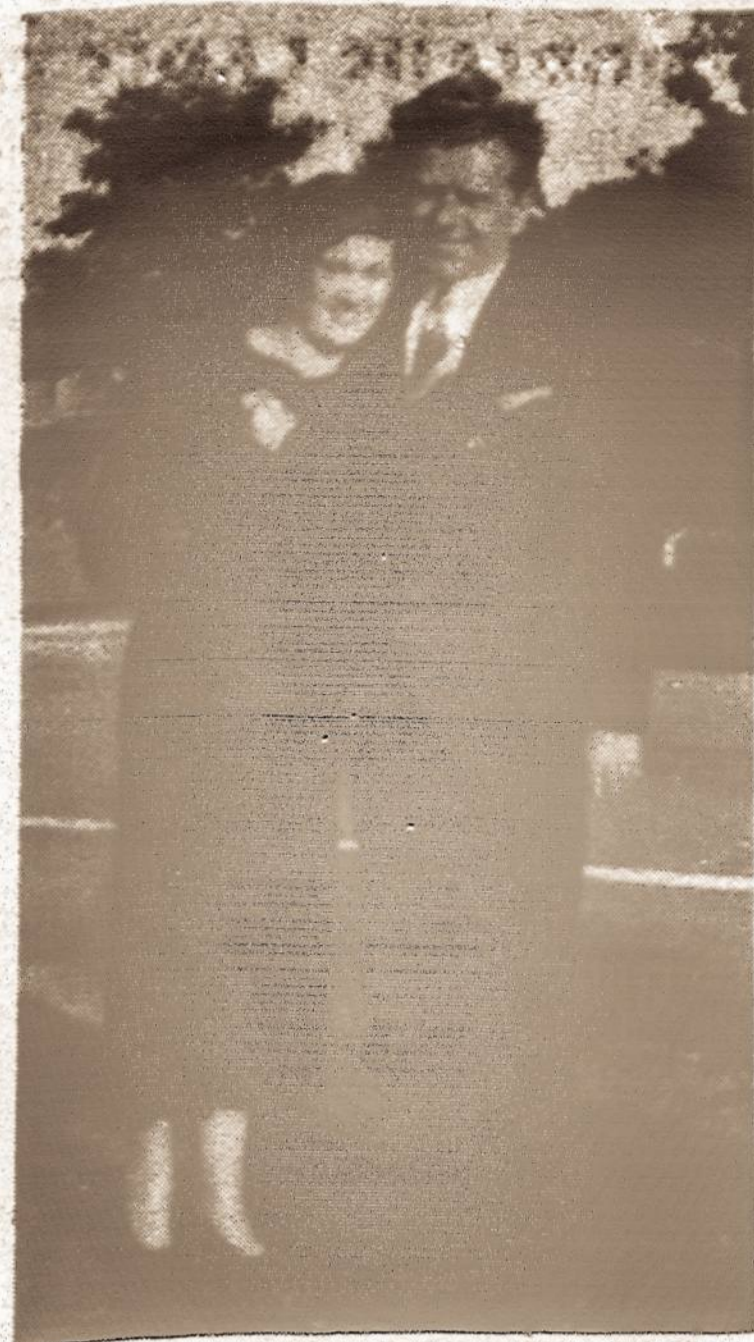
Dainuoti pradėjo Miko Petrausko "Scenos Mylėtojų Draugijoj" (vėliau prie Strumskio pavadintoj Harmonijos chorui, dar vėliau tapo Operetės choras). Vaidino svarbiausias roles Cleveland, Ohio ir Brooklyn, N. Y. lietuvių dramos grupėms.

Daug rašė Vienybėje; Andrius Lapė įkalbėjo žmoną Pranę, kad ji pradėtų spaudoje rašyti. Pranė sakydavo ("Be jo moralinės pagalbos, niekad nebūčiau aš išdrįsusi").

Abu Andrius ir Pranė padėjo atkviesti tremtinius į Ameriką ir juos globojo.

1975 m. su dukterėčia Loreta ir dukra Nele.

Pranė ir Andrius Lapės 1934 m.

Andrius Lape su žmona Pranė kele-tą metų prieš jos mirtį.

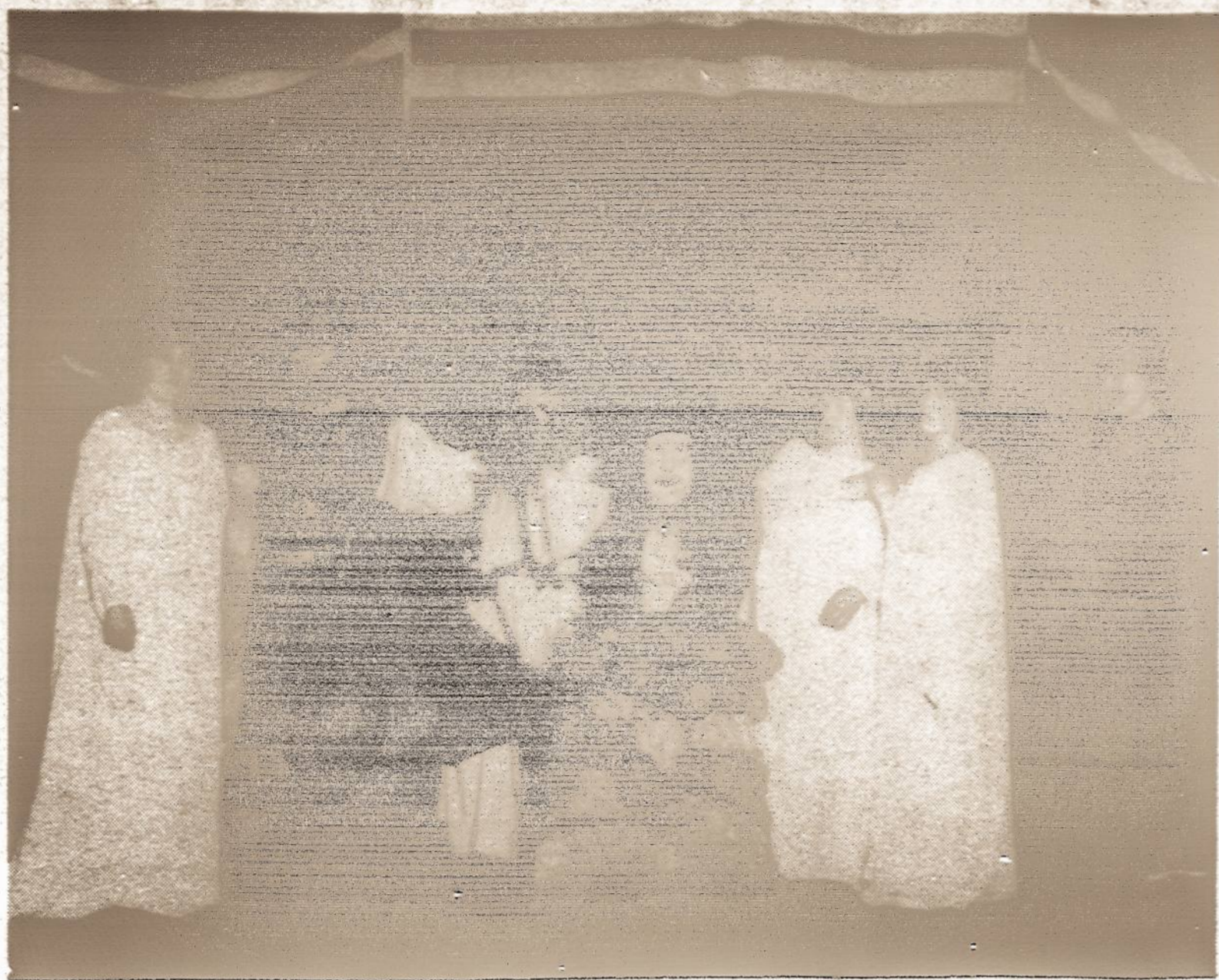
Su vyresnioju broliu Kastantu, kuris pagelbėjo Andriui Lapei į Ameriką atvykti. Nuotrauka gaminta 1933 m.

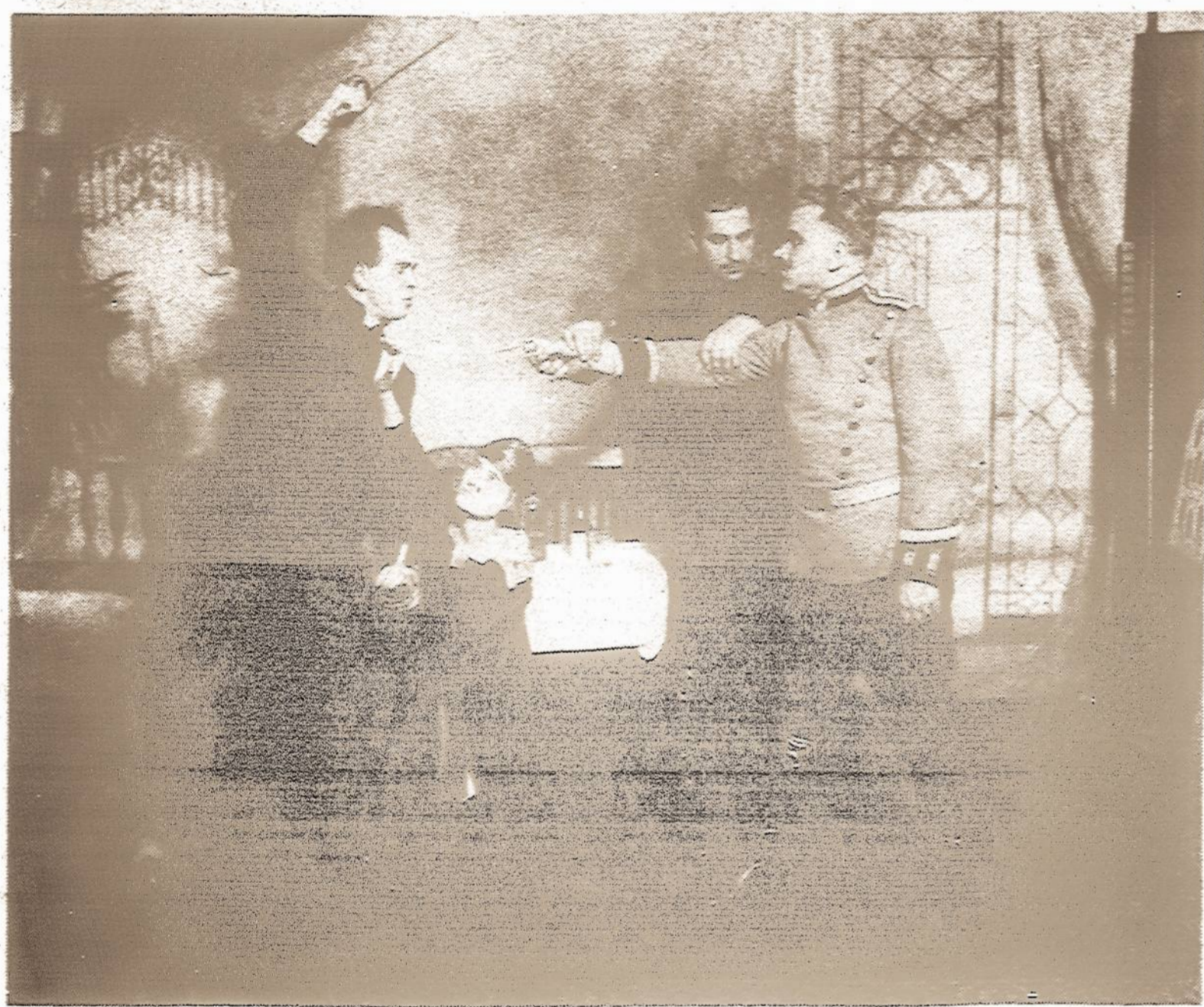
Andrius Lapė su Rašytoju Jonu Dovydaičiu, kuris viešėdamas Amerikoje, 1969 m. lankėsi Lapių namuose Stony Brook, L. I.

Vienybė, 1976 m. birželio 25 d.

IŠ ANDRIAUS LAPĖS SCENINĖS VEIKLOS

Andrius Lapė ir gastroliavo su grupe ir pavienis. Čia matome patriotiškame lietuviškame veikale - antras iš kairės - Andrius Lapė šarvuose. Veikalas vaidintas Cleveland, Ohio, nuotrauka gaminta fotografo B. G. Wallace, 1120 So. Main St., Akron, Ohio.

Režisieriui Vitkauskui vadovaujant, vaidina: Vitkauskas, Simon Vacikauskas ir Andrius Lapė. Klūpanti mergaitė Aldona Skiraitė.

Patriotiniam lietuviškam veikale Cleveland, Ohio-vidury Andrius Lapė.

Vienybė, 1976 m. birželio 25 d.

Andrius Lapė dainavo Miko Petrausko scenos Mylėtojų Draugijoj, kuri vėliau, vadovaujant Ksaverui Strumskiui, pavadinta Harmonijos choru. Šioje nuotraukoje trečioje eilėje pačioje kairėje stovi Andrius Lapė, 1916 metais Brooklyne veikusio Harmonija choro pirmininkas. Vėliau Harmonija Choras pasivadino Operetės choru. Nuotraukoje atpažinti: Pirmoj eilėj iš kairės į dešinę sėdi Petronėlė Starkiūtė, pirmoj eilėj 5-oji Margaret Česnavičiūtė-Petrikiėnė. Antroj eilėj pirmoji Madeline Butėnienė. Antroj eilėj vidury [ketvirtasis iš kairės] Pijus Bukšnaitis-režisierius. Jo dešinėj Uršulė Kriaučiūnaitė-Bacevičiėnė-Bacey, prie jos Bučinskaitė ir pačioj dešinėje Petronėlė Jurgeliūtė-Beverage. Trečioj eilėj iš apačios stovi Andrius Lapė. Toj pačioj eilėj trečioji Danielienė, o aštuntasis krašte Ragažinskas. Aukštai stovi Izidorius Markevičius, Jurgis Jokūbaitis, ketvirtas Ž. Banaitis, penktas Povilas Klonis, J. Butėnas ir Andrius Česlauskas.

Nuotrauka gaminta M. Kichas, 227 Bedford Ave., Brooklyn, N. Y.

Andrius Lapė su savo ištikimiausiu draugu.

Su raguoliu, kurį 1975 m. iš Lietuvos atsiuntė sūnėnas Juozas.

Paskutinis atsisveikinimas su Andriumi Lapė Long Island krematoriume. Atsisveikinimo žodį tarė Jonas Valaitis.

Lietuviški apmąstymai

ALMUS ŠALČIUS

Apie Meko filmą *Buffalo Evening News*: balandžio 15 filmų kritikas Anthony Bannon rašo ir apie Albright-Knox Meno Galerijoje vykusi Jono Meko Dienoraščių premjerą. Pirmoji dalis — vadinasi "Lost, Lost, Lost" apima 1949-1963 metus. Antrasis vakaras vadinasi "In Between" — apimas 1963-1966 metus. Trečiasis vakaras vadinasi "Walden" — 1965 iki šiandienos. Mekas jam pasakęs "Pražuvęs, buvo to meto mano progresija, kai aš tik atvažiuoju, iki šiaip taip susitvarkiau . . . Patylėjęs . . . "Žinoma, jau Tu niekad to jausmo negali prarasti . . ." "Dainuok," Mekas pasakoja filmo metu, "dainuok apie savo keliones. Pasakok, kur tu buvai. Pasakok ką Tu matei, pasakok istoriją žmogaus, kuris niekad nenorėjo palikti savo namų, kuris buvo laimingas, gyvendamas su savaisiais, kalbėdamas ta pačia kalba. Dainuok, kaip Tu išklydai į pasaulį".

Kritikas stebisi, kad, nors filmas turėtų būti liūdnas ir melancholiškas, jis toks nėra. "Tuose paveiksluose tiek daug kilnumo". Pirmuose vaizduose filme gali jausti autoriaus laikinumą — jis dar grįš namo . . . Žiūrovas tiek išijaučia, kad jis tiesiog gyvena Meko filmu — amerikiečiais, tad jaunas, o dabar išnykėmės, jo likimo draugais pabėgėliais . . . "Mano esybė dabar yra viską atžymėti, pergyventi viską, kas apie mane dedasi — bent dalelę to . . ." Bet aš tiek mažai tesuėpėju. Tiek daug dingsta amžinybėje . . ."

BIRUTĖS ATSIEKIMAI . . .

Chicagos Naujienos informuoja: "sol. Birutė Kemėzaitė jau grįžo iš Italijos-Romos, kur į juosteles užrašė arijas su 36 žmonių simfoniniu orkestru (!). Naujoji plokštelė pasirodys netrukus. Solistė dirba ofise aštuonias valandas, o po to ji ruošia giesmes religinei plokštelei, o atliekamu laiku kuria muziką savo pačios parašytiems eilėraščiams. O, be to, jau yra pradėjusi rašyti naują romaną, kuris, kaip ir pirmasis, bus realus, psichologiškas: siužetas paimtas iš mūsų išeivijos žmonių gyvenimo.

Tai muzikinis ir literatūrinis palikimas ateinančioms kartoms . . .

kurios daugiau domėsis savo talentu, dvasine kūryba".

Ir kas sakė, kad bėglių lietuviškoji kūryba išsekusi, kad visur tik nuosmūkis . . . Valio Birutei!

LIETUVIO REDAKTORIAUS DALIA

Ilgametis Amerikos Lietuvių Tarybos narys, Sandaros redaktorius Mikas Vaidyla, nors sunkiai sirgdamas, redaktoriaus kėdės nepaliko. Apsigyvenęs spaustuvėje, jis vis tiek Sandarą redagavo ir leido. Jis betgi nukrito be sąmonės. Jį atrado Jonas Ascila, pastovus redaktoriaus slaugytojas — gailėstingas samarietis. Iššaukta greitoji pagelba išvežė ligoninėn.

Kaip toj amerikietiškoj dainoj "old soldiers never die, never die, they just fade away . . ." P. Vaidylai redaguoti anksčiau padėdavo Vaidelys. Dabar padeda G. Lazauskas, o šį paskutinį numerį suredavo J. Kapačinskas ir Pranas Šulas. Administracijos reikalus tvarko Edita Rimkienė.

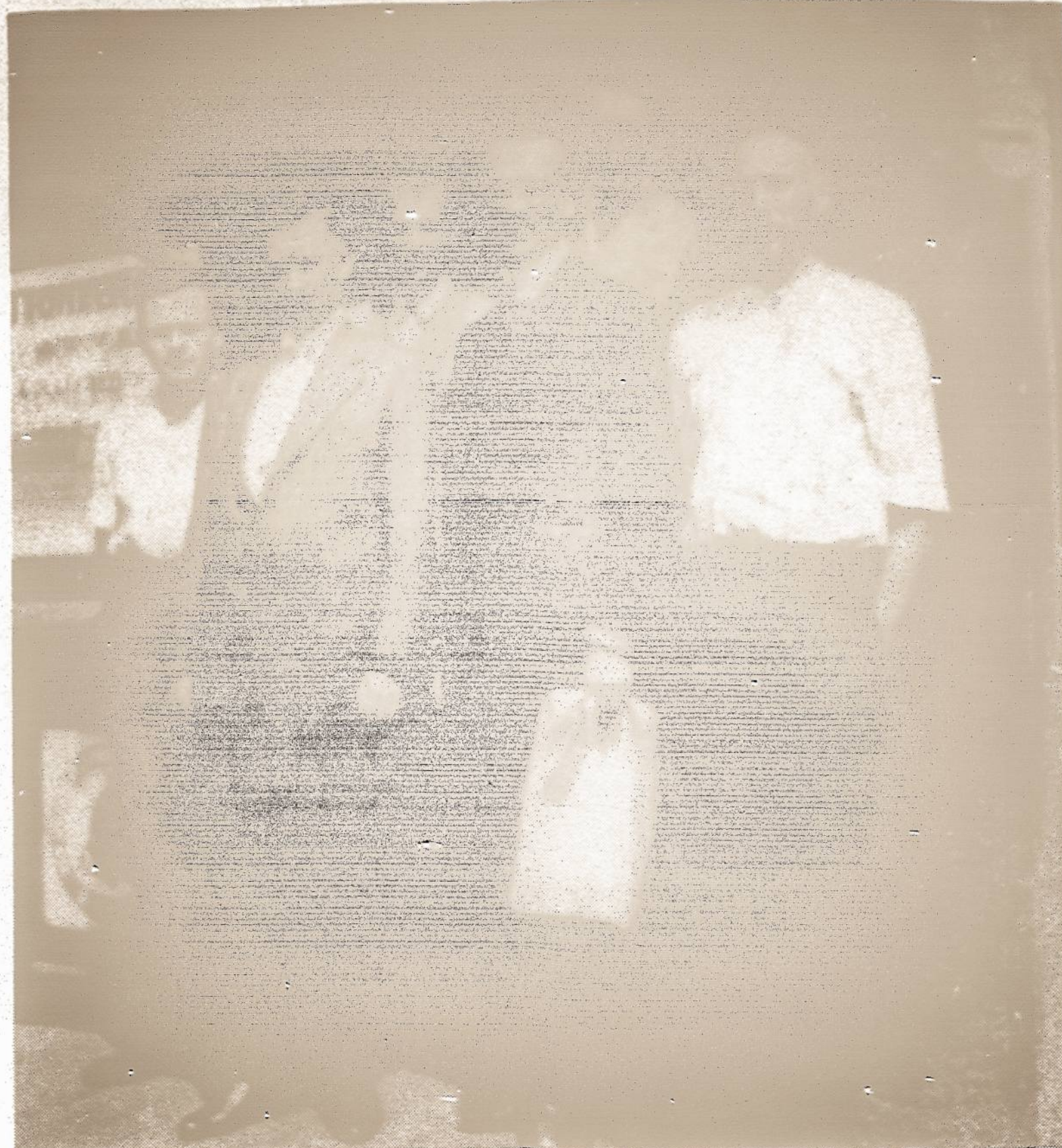
ŠVENTĖS PRIE ŠVENTOSIOS

Šeštadienio (birželio 20 d.) vakare Liūdiškių piliakalnio papėdėje, prie paminklo lietuvių klasikiniam rašytojui Jonui Biliūnui, buvo surengtas literatūros vakaras.

Sekančią dieną Dainavos slėnyje žiūrovai neatsistebėjo Anykščių šilėlyje vykusiomis teatralizuotomis vestuvėmis. Vestuvėse dalyvavo apie 1,500 mėgėjų artistų, o pabigail vietiniai aviatoriai parodė savo meną. Iš lėktuvo buvo išmesta puokštė jaunajai, o padangėj švaistėsi aukštojo pilotažo akrobatai, kupolais leidosi lietuviai parašiutininkai.

LIETUVIŲ RADIJAS GAVO AMERIKIEČIŲ PREMIJĄ

Gimtojo krašto redaktoriai Vilniuje pabrėžia, kad "tai pirmoji tarybinė stotis, susilaukusi tokio įvertinimo". Mėgėjų radijų kalboje žinia skamba šitaip: "Kauno Politechnikos Instituto trumpųjų bangų ryšio stoties UK2PF veikla įvertinta specialiu amerikiečių mėgėjų prizų "5BDXCC".

Matas Šalčius su Miku Petrausku ir "Ateities" spaustuvės ir redakcijos bendradarbiais Bostone, 1918 metais.

Iš laišku redakcijai apie Matą Šalčių

VIKTORIJA VENCIUVIENĖ PRISIMENA MATĄ ŠALČIŲ

" . . . Berods buvau dar neseniai baigusi vidurinę mokyklą ir ištėkėjusi už Blado Venciaus, kuomet Matas atvyko į Baltimorę. Jis vizitavo mano tėvelius ir tokiu būdu susipažino. Dar paskutiniaisiais vidurinės mokyklos metais aš jau savanoriškai dėčiau Baltimorės Laurence Settlement House lietuviškoj kolonijoj anglų kalbą vakarais. Kursai tapo labai populiarūs lietuvių tarpe. Baigusi mokyklą, buvau pakviesta ten mokytojauti. Sutikau tik su sąlyga, kad būtų sudarytos man sąlygos testuoti studijas kolegijoje.

Tuo pačiu metu Baltimorėje jau veikė Nukentėjusiems nuo Karo Šelpti komitetas. Buvo suorganizuotas Pasaulinis Bazaras, o man teko būti lietuviškojo skyriaus vedėja. Pažindama Baltimorės aukštuomenės veikėjus, juos pritraukiau į Lietuviams teni komitetą. Jie išrūpino mums kioską, padovanojo daug gražių dovanų loterijoms,

paskelbė Baltimorės spaudoje eilę rašinių apie lietuvių dieną, gražiai paminėdami mano mažą scenos veikaliuką apie karo nuniokiotą Lietuvą . . .

Matas Šalčius, sužinojęs apie mano pastangas Baltimorėje, pakvietė atvykti į New Yorką ir praveisti tokį pat lietuvių naudai bazarą . . . Po kelių dienų iš tikro gavau pakvietimą iš World Bazaar Lithuanian Central Committee tokią dieną suorganizuoti New Yorke. Sutikau laikinai. Matas Šalčius gi netrukus išvyko . . .

Per naujai užmegztas pažintis sutvėrėme ir New Yorke Lietuvių Šalpai Komitetą, kurio pirmininke buvo Mrs. W. Kissel Vanderbilt. Ji padėjo išrūpinti geras patalpas, plačią reklamą. Balieff, tuomet šokių kursai, populiarūs turtingųjų tarpe, paruošė dienai lietuviškus šokius. Mikas Petrauskas atvyko iš Bostono pamokyti, kaip šokti lietuviškus šokius. Balieff lietuviškų šokių demonstracija tiek meniškai pavyko, kad buvo gražiai paminėta The New York Times ir kituose dienraščiuose. Ypatingai buvo įvertintas "Perkūno" šokis, kuriam muziką parašė Mikas Petrauskas ir choreografavo Balieff. Koncertą puikiai pravedė Mikas Petrauskas.

" . . . Smagu buvo gauti Vienybę su rašiniu apie Matą Šalčių. Iš tikro nuotraukoje tas Lietuvos diplomatas ir yra p. Jonas Aukštuolis, o ponias tebegyvena ir skaito Argentinos Lietuvių Balsa . . . Matas Šalčius visokio plauko lietuvius kvietė būti lietuviams ir mylėti savo kraštą ir žmones . . . Matas pas mus Cordoboje tebuvo labai trumpai. Aplankė universitetą, kelis vietinius laikraščius ir išvažiavo į Buenos Aires, kur tuo metu gyveno apie 30,000 lietuvių . . . už 700 km."

P. Meilutis, Córdoba, Argentina

Vienybė, 1976 m. birželio 25 d.

Matas Šalčius su savo mokiniais 1909 metais

MIRĖ TOMAS JURGIS KAŠIUBA

Senelių slaugymo namuose Brooklynne birželio 3 mirė farmaceutas **Tomas Jurgis Kašiuba**, sulaukęs 90 metų. Palaidotas birželio 7 Cypress Hills kapinėse. Nuliūdime liko dukra SLA 126 Kp. narė Liucija Kašiu-baitė-Čėsniėnė.

Tomas Jurgis Kašiuba buvo gimęs 1886 gegužės 3 Prienuose, Marijampolės apskrity. Mokėsi Marijampolės gimnazijoje. 1915 baigė Tartu universitetą, Estijoje. Studijavo farmaciją. Buvo vaistininkas — provizorius.

Kurį laiką dirbo Plungės vaistinėj. Iš ten išsikėlė į Stakliškes, Alytaus apskrity. 1925 m. ten vedė Joaną Jenerikaitę. Stakliškėse turėjo savo vaistinę, kurią 1940 bolševikai nacionalizavo. Tada jis su

šeima persikėlė gyventi į Palemoną, kur jis turėjo ūkį. Gyvendamas Palemone, dirbo Panemunės ir Kauno vaistinėse. Kai 1944 artėjo bolševikų kariuomenė, jis pasitraukė į Vokietiją.

Ten kurį laiką dirbo fabrike. Pasibaigus karui, dirbo vokiečių vaistinėse, buvo Kasselio pabėgėlių stovykloje ir ten dirbo sveikatos skyriuj.

Į JAV atvyko 1949 m., apsigyveno New Yorke. Paskutiniu laiku gyveno Greenpoint miesto dalyje. Jo žmona mirė 1966 m.

Velionis mėgo lietuvišką spaudą, ją saugojo ir rinko. Rėmė ir lietuviškus reikalus. Lietuvių Fondui, kai buvo New Yorko vėjus, vienas pirmųjų paaukojo \$1,000.

MIRĖ JOSEPH STANLEY ZEBART

Pakeliui į namus iš tarnybos, autokatastrofoje ties Rocky Mountains, N. C., birželio 25 d. žuvo marinas **Joseph Stanley Zebart** iš Syosset, L. I. Buvo 18 metų amžiaus. Buvo pašarvotas Beney Funeral Home Syosset ir palaidotas su kariškom apeigom liepos 2 d. St. Charles kapinėse po pamaldų Syosset RK bažnyčioje. Paliko liūdinčius tėvus Teresę ir Juozą Zebartus ir brolių Edward, gyvenančius Syosset, New Yorke — krikšto motiną Oną Jozėniėnė ir daug draugų, pažįstamų bei giminių.

Poetas, filmininkas, kritikas **Jonas Mekas**, reguliarus užsakytojas, Soho, New York, N. Y., taip atsiliepia apie lietuvišką duoną:

“... Duona, Duonutė, Duonelė, Duonikė, Duonytė, Duonelytė...”

Juoda, Šviesi, Rūpi — siunčiame visur 12 svarų kepalais

ALSA HOME DELIVERIES,
BOX 172, GREAT NECK, N. Y. 11023

IVAIRIOMS PROGOMS GĖLIŲ GAUSITE

ALICE'S FLOWER SHOP

107-04 JAMAICA AVENUE, RICHMOND HILL, N. Y.

Maloniai kviečiame kaimynystėje gyvenančius tautiečius atsilankyti arba paskambinti telefonu 846-5454. Vakare 835-4149.

CIA RASITE NUOŠIRDŲ LIETUVIŠKĄ PATARNAVIMĄ.

SILVER BELL BAKING CO.

A. Radziunas, savininkas

Mūsų specialybė lietuviška duona, pyragai vedybiniam ir kitokiems pokyliams.

Tel. 779-5156

43-04 JUNCTION BLVD., CORONA, QUEENS, N. Y. 11368

Trumpai iš visur

Vilniaus Operos dainininkė dainuos Toronte

Į Jungtines Amerikos Valstybes yra atvykusi neseniai staiga mirusio Lietuvos Operos solisto V. Adamkevičiaus našlė, taip pat iškili dainininkė Danguolė Juodikaitytė, koloratūrinis sopranas. Jei New Yorke ja nesidomėta ar buvo boikotuojama, tai kanadiečiai ją pakvietė dainuoti liepos 18 Lietuvių Namuose Toronto. Koncertą ruošia “Dainos” organizacija.

Marija Karečkienė praneša, kad Putname gražiai buvo paminėta prelado P. Juro 85 metų sukaktuvės. Šis katalikų dvasininkas įkūrė muziejų Alka—Amerikos Lietuvių Katalikų Archyvą.

R. Armonaitė, Vancouverio lietuvaite, prasimušė į geriausių Kanados tinklinių žaidikių eiles.

Mekas pasaulio spaudoje: Meko filminis dienoraštis “Lost, Lost Lost” gyvai komentuojamas žinomiausiose pasaulio laikraščiuose. Štai Le Monde, Paryžiuje, gegužės 27 paskyrė ilgiausią straipsnį skyriuje “Les Scenes de L’Amerique”, kuriame Louis Marcorelles rašo apie Emile de Antonio — “radikalą” ir Joną Meką — “le Lituanien”.

Jonas Eigelis, vienas iškiliausių prieškarinės Lietuvos policijos tarnautojų, mirė Beverly Shores, Indiana. Išėjimoje uoliai talkininkavo laisvinimo ir bendruomenės veiksniams.

An American Lithuanian Review — a bilingual pragmatic study of the Baltic limitrophe, Lithuania, published for the American Lithuanian Foundation, by Alsa, Bx 172, Great Neck, N. Y. 11023

WINTER GARDEN TAVERN, INC.

VYT. BELECKAS
Savininkas

Tel. EVergreen 2-6440

SALE VESTUVĖMS IR KITOKIOMS PRAMOGOMS. BE TO, DUODAMI POLAIDOTUVINIAI PIETŪS.

Pirmos rūšies lietuviškas maistas prieinama kaina.

1883 MADISON STREET • BROOKLYN, N. Y. 11227

L Aidotuvijų Direktoriai

Funeral Directors

Juozas Kavaliauskas

LICENSED PENNSYLVANIA AND NEW JERSEY
1601 S. SECOND STREET PHILADELPHIA, PA.
Telefonas: DEwey 4-5136

M. P. Ballas Funeral Home

ALB. BALTRŪNAS-BALTON
660 GRAND ST., BROOKLYN, N. Y. 11211
NOTARY PUBLIC Tel. STagg 2-5043

Joseph Garszva

UNDERTAKER AND EMBALMER
JOSEPH J. GARSZVA, Jr.

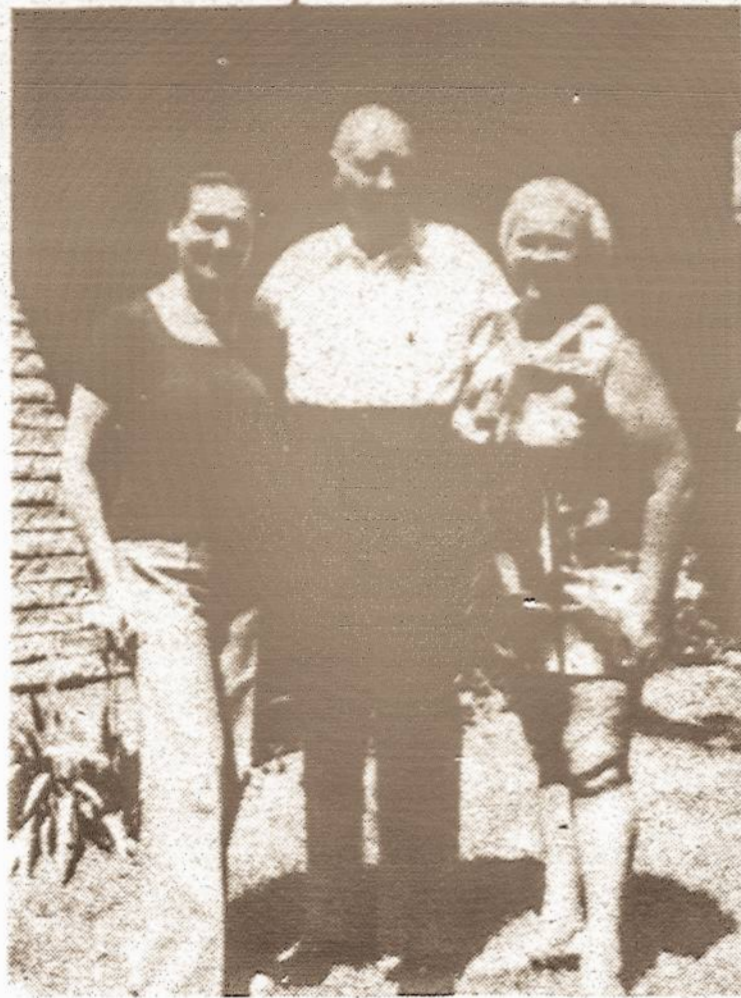
231 BEDFORD AVE., BROOKLYN, N. Y. 11211
Telefonas: EVergreen 8-9770

ŠIE LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI IŠNUOMOJA AUTOMOBILIUS ĮVAIRIEMS REIKALAMS

VIENYBĖ

90th Anniversary Year - 1886-1976 - 90-iejį Sukaktuviniai Metai.

TREČIOKAI SIUNČIA SVEIKINIMUS

Albinas ir Ona Trečiokai Wasaga Beach, Ont., netikėtai susitikę Nijolės Šalčiuvienės iš Great Neck, N. Y. Almaus nuotrauka

Wasagoje, Ontario, prie nuostabaus ežero, vasaroja Albinas ir Ona Trečiokai. Albiną Trečioką, vieną veikliausių New Yorko — New Jersey visuomenininkų, be kurio beveik 50 metų neapsiejo stambenis visuomeninis parengimas, atsimena daug kas. Mirus po ilgos ir sunkios ligos pirmajai jo žmonai Evai, taipgi didelei visuomenininkei, kuri sutiko beveik kiekvieną po karo atvykusį dipuką, Albinas Trečiokas vedė su brolio Tomo našlę Oną Trečiokiene, iš Toronto, Ont., su kuria laimingai gyvena — vasarą Kanadoje, žiemą Floridoje.

Dariaus ir Girėno minėjimas, prie paminklo lakūnams, Lituania aikštėje Brooklyne, įvyksta liepos 17 d., šeštadienį, 3 val. popiet. Visi kviečiami dalyvauti.

Ligijos Bieliukienės 10 metų mirties sukakties paminėjime dalyvavę kalbėtojai iš k. į d.: Ada Ustjanienė, Marg. Samatienė, dr. Marija Žemaitienė, Galia Žilionienė, Magdalena Ulėnienė, Gen.

Konsulas Anicetas Simutis su žmona, Irena Banaitienė, Marija Noreikienė ir Bronius Bieliukas.

Salomejos Narkėliūnaitės nuotrauka

Dail. V. K. Jonynas kuria barėlėjus šv. Petro ir Povilo bažnyčioje Tamaqua, Pa. Užbaigęs juos, vyksta mėnesiui atostogų į Cape Cod, Mass.

Meko filmas Berlyne, Naujojo Kino Forume, buvo birželio 27 parodytas viename pirmųjų spektaklių, tuojau po "Early films of D. W. Griffith". Tai buvo pirmoji dalis — "Diaries, Notes and Sketches".

Dr. K. Valiūnas, industrialistas ir anglių kasyklų savininkas, o taip pat Lietuvos Laisvinimo Komiteto pirmininkas, gegužės 31 d. posėdžiavo su išeivių ukrainių veikėjais. Sutarė susitikti spalio mėn.

A. OŠLAPAS — NUSIPELNĖS NEW YORKO VEIKĖJAS

Brooklyne Audėnų bute įvyko liaudininkų partijos ir jiems artimų žmonių susirinkimas. Vadindamiesi Lietuvių Tautinės Sandaros New Yorko Kuopa, šie lietuviai orientuojasi į Amerikos politiką. Tai daugiausia arch. A. Varno iniciatyva. Ypatingai atžymėtinas Varno oficialiai gautas leidimas iš New Yorko miesto savo valdybos įtaisyti paminklinę varinę lentą pagerbti vilniečiui lietuviui Aleksandrui Karoliui Kuršiui, kuris 1559 metais (vieniolika metų prieš Vilniaus Universiteto Bibliotekos įkūrimą) New Yorke įsteigė pirmąją mokyklą. Liepos 4 d. iškilmėse lenta bus pritvirtinta prie to namo.

DĖL AL. VESČIŪNO PALIKIMO

Žurnalistas Jonas Kiznis prašo patikslinti, kad arch. A. Vesčiūno darbai nežuvo. Nemaža jų randasi pas draugus, kiti buvo jo ir dail. Albino Elksaus pastangomis perkelti į saugias patalpas.

Feliksas ir Emilija Morkai, buvę New Yorko lietuvių gyventojai ir veikėjai, atvykę iš Floridos, lankosi Vienybėje. Long Island ir Brooklyn jie matėsi su daugeliu savo draugų.

S. Narkėliūnaitės nuotr

DEŠIMT METŲ BE LIGIJOS BIELIUKIENĖS

Birželio mėn. gausus būrys new-yorkiečių prisiminė prieš 10 metų mirusią veikėją Ligiją Bezumavičiūtę-Bieliukiene.

Pradžioje Tėvų Pranciškonų koplčioje įvyko pamaldos, kurias atlaikė Tėvas Petras, OFM, o paskui apatinėje Židinio salėje trumpa akademija, kuriai vadovavo Lietuvių moterų klubų federacijos pirmininkė Irena Banaitienė. Ji pirma trumpai nušvietė Ligijos veiklą Federacijoje, kuriai ji ilgus metus pirmininkavo, o taip pat jai atstovavo tarptautinėje moterų organizacijoje General Federation of Women's Clubs, kurios suvažiavimuose ji kėlė Lietuvos vardą.

Savo prisiminimais pasidalino buvusios Ligijos gimnazijos klasės draugės Marija Noreikienė ir Ada Ustjanienė, klasės auklėtoja Magdalena Ulėnienė, kartu su ja universitete studijavusi dr. Marija Žemaitienė, su velione NCWC dirbusi Margarita Samatienė, moterų organizacijose dirbusi Galia Žilionienė ir

Lietuvos Gen. konsulas New Yorke Anicetas Simutis.

Visi pabrėžė Ligijos organizacinius sugebėjimus, jos energiją ir gailėjosi, kad per anksti ji atsiskyrė su šiuo pasauliu, palikdama didelę spragą moterų organizacijų veikloje.

Velionės vyras Bronius Bieliukas akademijos dalyvius pavaišino pietumis.

LIETUVIŠKA MUZIKA NEW YORKO PARKUOSE

Lietuviams atkreipus dėmesį, profesorius Juozas Žilevičius prišuntė Broniaus Janušo maršų gaidas. Lietuvišką muziką gros dr. Richard Frankel Goldman ir dr. George Seuffert vadovaujantieji orkestrai New Yorko, Brooklyno ir Forest Park, Queens parkuose pavergtųjų tautų savaitė. Goldman orkestras groja vakarais tarp 8 ir 10 v. vakarais — liepos 15 Forest Park, liepos 17 — Seaside Park, prie Aquariumo, Coney Island, Brooklyne.

Liepos 11 d. George Seuffert orkestras gros Broniaus Jonušo maršus Forest Hill Park salėje, Woodhaven, N. Y. 3 v. p. p. sekmadienį.

Leidžiama turėti su savimi tape recorderius muziką nusirašyti, muziką groti tik namie, bet neleidžiama jos perduoti per radijo. Leidžiama ir fotografuoti. Helen Johnson

PARDUODAMAS DIDELIS NAMAS GREAT NECKE

Hicks Lane parduodamas didelis trijų miegamų namas, su dviem garažais. Du blokai nuo centrinės gatvės, parduotuvių, pašto, mokyklų, autobusu. 17 mylių nuotolyje nuo Times Square, Great Neckas, įsitaisęs pusiasalyje, laikomas vienu gražiausių New Yorko priemiesčių. Namo kaina — \$50,000. Alsa, Bx 172, Great Neck, N. Y. 11023.

REIKALINGAS PIRMOS EILĖS mašinistas nedidelėje dirbtuvėje. Darbas nuolatinis, turi mokėti angliškai. Telefonuokite 743-5840.

Vienybė, 1976 m. birželio 25 d.